

HINDADE KORRIGEERIMISEST JA ALANDAMISEST*

H. Metsa

Poliitilise ökonomia kateeder

Meie praeguse hinnakujundamise praktika peamiseks puuduseks on väärtusseaduse nõuete mitteküllaldane arvestamine. See avaldub majanduslikult põhjendamatutes hindades, sealhulgas ettevõtte-hulgihindades.

Majandusteadlane A. Kulikov kirjutab, et «praeguse hinnakujundamise praktika põhiliseks puuduseks, mis sisuliselt tähendab väärtusseaduse nõuete rikkumist, on suur, majanduslikult põhjendamatu kirjusus rentaabluse astmetes ja sellega seotud ebakõla eri toodete hindades ühe ja sama tootmisharu piirides»¹. Majanduslikult põhjendamatute ettevõtte-hulgihindadega kaasneb kirjusus üksikute toodete ettevõtte-rentaabluses, mistõttu tekivad ühiskonna kahjaks ettevõtetele «kasulikud» ja «kahjulikud», vähemkasulikud ja rohkemkasulikud tooted.

Sotsialistlikus ühiskonnas toodetavate kaupade ettevõtte-hulgihinnad on majanduslikult põhjendatud kõige üldisemas mõttes siis, kui nad tekitavad ettevõtetes enam-vähem ühesugust materiaalselt huvi toota kõiki kaupu. See huvi realiseerub ühtlases ettevõtte-rentaabluse suhtelises suuruses. Seisukohta, et ettevõtte hulgihinnad peavad andma ettevõtetele suhteliselt ühtlasel määral lisaproducti väärtust, ei tohi käsitada dogmaatiliselt ega abstraktselt. Väärtusseaduse teadlik arvestamine sotsialistlikus ühiskonnas eeldab plaanilises korras loodavat üksikute toodete erinevat rentaablust vastavalt tegeliku elu objektiivsetele nõuetele. Viimaste hulka kuuluvad näiteks uudistoodete ja defitsiitsete kaupade tootmise materiaalne stimuleerimine, vanade kaupade tootmise ahendamise stimuleerimine jt. Selleks kõigeeks pole aga tarvis luua rentaabluses erilisi kontraste.

Antud juhul abstraheerume elu nendest nõuetest ja peame majanduslikult põhjendatud ettevõtte-hulgihindu sellisteks, mis

* Artiklis käsitletakse laiatarbekaupade hindu. Avaldatakse mõttevahetuse korras.

¹ А. Куликов, О некоторых вопросах использования закона стоимости и ценообразования в СССР. «Вопросы экономики» 1958, № 8, lk. 100.

loovad ettevõttele enam-vähem ühtlase rentaabluse, Kuidas praegused hinnad Eesti NSV oludes vastavad sellele teoreetilisele ja praktilisele nõudele, seda näeme alljärgnevast tabelist (vt. tabel 1).

Tabel 1

Meeste sokkide ettevõtte-rentaablus tekstiilivabrikus «Punane Koit» 1959. a. 9 kuu jooksul*

Jrk. nr.	Artikkel	Ühe paari tegelik täielik omahind (rbl.)	Ühe paari ettevõtte-hulgihind (rbl.)	Kasum või kahjum ühelt paarilt (rbl.)	Ettevõtte-rentaablus (+ või -) (%)
1.	239	3,78	6,73	+2,95	+78,00
2.	149 k	2,01	2,10	+0,09	+4,5
3.	149	1,88	1,85	-0,03	-1,6
4.	159 k	3,07	3,74	+0,67	+21,8
5.	159	2,94	3,48	+0,54	+18,4
6.	168	2,01	2,30	+0,29	+14,4
7.	172	2,05	2,40	+0,35	+17,1
8.	201 k	2,72	2,65	-0,07	-2,6
9.	205 k	2,95	3,02	+0,07	+2,4
10.	206 k	3,25	3,53	+0,28	+8,6
11.	218 k	3,13	3,74	+0,61	+19,5
12.	220 k	2,76	2,89	+0,13	+4,7
13.	223 k	3,18	3,59	+0,41	+12,9
14.	266	7,09	7,94	+0,85	+12,0
15.	270	3,34	4,84	+1,50	+44,9

* Andmed on võetud tekstiilivabriku «Punane Koit» raamatupidamise osakonnast.

Arvulised näitajad on toodud vanas vääringus.

Kehtivate ettevõtte-hulgihindade juures pakub üksikute soki-artiklite rentaablus väga kirjut pilti: kõikumus ulatub +78 protsendist kui -2,6 protsendini. Üksikute toodete ettevõtte-rentaabluse ebahütlusest järeldub, et meeste sokkide ettevõtte-hulgi-hinnad on antud ettevõtte seisukohalt enamikus majanduslikult põhjendamatud. Nende majanduslikku põhjendamatust võime eristada kahesuguses mõttes.

Ühe osa toodete ettevõtte-hulgihindade ei võimalda ettevõttele täieliku omahinna korvamist, rääkimata rentaabluse loomisest (tabelis 1 artiklid 149 ja 201k). Sellistena ei garanteeri nad sotsialismi tingimustes toimivale väärtusseadusele vastavalt ekvivalentset vahetust. Teisiti öeldult on need ettevõtte-hulgi-hinnad sellised, mille alusel vahetamise tulemusena ei looda toodete valmistamiseks normaalseid taastootmistingimusi. Toodangu realiseerimine kehtivate ettevõtte-hulgihindadega ei võimalda saadud ekvivalendi baasil (kui seda nii võib nimetada) taastootmist senises ulatuses ehk lihtsat taastootmist. Antud

kaubaartiklite valmistamise jätkamiseks senises ulatuses tuleb leida vahendeid mujalt, kas teiste artiklite realiseerimisest saadava kasumi või dotatsiooni arvelt. Omahinnast madalamad ettevõtte-hulgihinnad asetavad üksikud sotsialistlikud ettevõtted, sõltuvalt toodete nomenklatuurist, põhjendamatult erinevatesse tingimustesse. On võimalik, et kahjumiga toodete domineerimine mõnedes ettevõtetes muudab neis isemajandamise võimatuks, kuna aga teistes, kus on rentaablid tooted, kujuneb kasum liiga suureks.

Seega, kui teatud toote ettevõtte-hulgihind on madalam tema täielikust omahinnast, pole võimalik tootmist jätkata senises mahus. Ja et selline hind ei võimalda taastootmist senises ulatuses, siis on ta absoluutses vastuolus tootmise normaalse arendamise huvidega. Edaspidi nimetame selliseid hindu absoluutselt majanduslikult põhjendamatuteks ettevõtte-hulgihindadeks.

Teine osa kehtivaid ettevõtte-hulgihindu tagab ettevõtetele kaubandusliku omahinna korvamise, samuti ettevõtte-rentaabluse, kuid erineva suhtelise suurusega. Et ettevõtte-hulgihinnad loovad nomenklatuuris olevatele toodetele erineva rentaabluse, siis tekibki ettevõtetel erinev materiaalne huvi ühe või teise toote valmistamise vastu.

Järelikult ka ettevõtte-hulgihinnad, mis küll korvavad täieliku omahinna, kuid ei taga ettevõttele suhteliselt ühtlasel määral lisaprodukti väärtust, on vastuolus tootmise normaalse arendamise huvidega. Seetõttu tuleb ka neid kvalifitseerida majanduslikult põhjendamatuteks ettevõtte-hulgihindadeks (tabelis 1 kõik peale artiklite 149 ja 201k). Kõnealused hinnad pole tootmise arendamise huvidega vastuolus absoluutselt, sest nad võimaldavad selle jätkamist vähemalt senises ulatuses. Nad on ainult suhtelises vastuolus tootmise edendamisega, luues antud ettevõttes suurema või väiksema materiaalse huvi eri toodete vastu.

Edaspidi nimetame selliseid hindu suhteliselt majanduslikult põhjendamatuteks ettevõtte-hulgihindadeks.

Nii absoluutselt kui ka suhteliselt majanduslikult põhjendamatuid ettevõtte-hulgihindu on kahesuguseid: põhjendamatud esiteks üksikute toodete individuaalse omahinna suhtes ja teiseks nende ühiskondlikult vajaliku omahinna suhtes.

* *

*

Majanduslikult põhjendamatud, eriti absoluutselt majanduslikult põhjendamatud ettevõtte-hulgihinnad avaldavad sotsialistlikus ühiskonnas teatud mõju ka tootmise arengule. Üldiselt etendavad hinnad siin täiendava stiimuli osa. Kui sortiment on aga planeerimata, võib hind (eelkõige ettevõtte-hulgihind) ametkonna

ja ettevõtte ulatuses mõnel juhul avaldada ka reguleerivat toimet. Antud küsimust on autor varem uurinud,² ja jõudnud järeldusele, et «... tööstuslike laiatarbekaupade praegu kehtivad hinnad vajavad tõsist kriitilist läbivaatamist... eesmärgiga kehtestada majanduslikult põhjendatud hinnad»³.

Hinnakujundamise praktika täiustamise ja hindade korrigeerimise vajalikkus antud momendil fikseeriti ka NLKP Keskkomitee 1960. aasta juulipleenumi otsuses, kus on öeldud: «... teha NSV Liidu Riiklikule Plaanikomiteele ja NSV Liidu Rahandusministeeriumile ülesandeks... välja töötada ja NSV Liidu Ministrite Nõukogule esitada ettepanekud rahvatarbekaupade hulgihindade määramise ja jaehindade muutmise praktika parandamise kohta, et hinnad kõige täielikumalt kajastaksid kaupade valmistamise töömahtu ja muutusi elanikkonna nõudmises nende järele.»⁴

Milles seisneb väljapääs antud olukorrast, kuidas hinnakujundamist parandada?

Väljapääsu on tegelik elu ise hakanud otsima. Meie riigi haldusorganid, tunnetades rentaabluse stimuleerivat mõju, on mõnel juhul asunud ettevõtte-rentaabluse suhtelisele ühtlustamisele diferentseeritud käibemaksumääradega.

Väga erineval hulgal sisaldub puhastulu niisuguste kaupade hindades, millede kohta kehtib kaks hinnakirja (jae- ja hulgi-hinnakiri). Aastast aastasse muutuvad kirjumaks protsentuaalsed käibemaksumäärad. Üsna sageli diferentseeritakse neid nii ettevõtete vahel kui ka ühe ettevõtte ulatuses üksikute toodete järgi. Näiteks oli kartonaaživabriku «Täht» pabertoodetele kehtestatud 1960. aastaks 7 käibemaksumäära (11 protsendist kuni 66 protsendini).⁵

Eesti NSV-s valmistatavad alumiiniumtooted olid 1960. aastal maksustatud käibemaksuga järgmiselt:⁶

1. Nõud (välja arvatud valatud)	39%
2. Kulbid (välja arvatud valatud)	39%
3. Anodeeritud nõud	14%
4. Valatud lusikad (ka kulbid)	73%
5. Valatud lauanoad ja kahvlid,	62%
6. Valatud majapidamistarbed	10%

Seega 5 erinevat käibemaksumäära. Ja et neid tooteid valmistas Eesti NSV-s ainsana Tartu alumiiniumivabrik «TAV», siis kehtisid nimetatud määrad antud ettevõtte suhtes.

² Vt. Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Majandusteaduslikke töid II, Tartu 1960, lk. 3—23.

³ Sealsamas, lk. 22.

⁴ NLKP Keskkomitee 1960. aasta juulipleenumi otsus ja resolutsioon, Tallinn 1960, lk. 32.

⁵ Vt. Käibemaksumäärad Eesti NSV ettevõtete ja organisatsioonide poolt toodetavate tööstus- ja toidukaupade kohta, Tallinn 1960, lk. 7—10.

⁶ Vt. sealsamas, lk. 3.

Tekib küsimus, kaugele võib sellise diferentseerimisega minna. Meie arvates tuleb diferentseeritud käibemaksumäärasid kasutada ühe või teise toote või toodete rühma puhul siis, kui on majanduslikult otstarbekas nende toodete jaehindade kõrvalekallutamine üldisest tasemest, s. o. väärtusest. Näiteks on vaja kehtestada laste jalanõudele madalamad käibemaksumäärad, seega ka madalamad jaehinnad, kui täiskasvanute jalanõudele. Defitsiitsel majapidamistarbel (näiteks külmutuskapp) peab suurema käibemaksumäära abil olema kõrgem jaehind kui küllaldaselt saadavatel majapidamistarvetel. See aitab tasakaalustada nõudmist ja pakkumist. Toormaterjali defitsiitsuse ja sellest oleuva tarbimisstruktuuri ja -viisi vastavasuunalise mõjustamise eesmärgil võib osutada vajalikuks jaehindade mõningane diferentseerimine üksteist tarbimises asendavate kaupade ja sel alusel kujuneva kaubagrupi piires. Näiteks tallanaha üldine defitsiitsus võrreldes kummiga muudab otstarbekaks, et nahktaldadega jalatsitele kehtestatakse kõrgemad jaehinnad kui kummitaldadega jalanõudele.

Iseasi on see, kas pidada majanduslikult otstarbekohaseks, et ühesugusest materjalist valmistatud, üheliigilistel ja tarbimises üksteist asendavatel või lähedalseisvatel kaupadel ja nendel alustel kujunevate kaubagruppide piires kehtivad erinevad käibemaksumäärad ja seega ka erinevad jaehinnad.

Meie arvates ei ole praktiliselt ega teoreetiliselt põhjendatud jaehindade diferentseerimine käibemaksumäärade diferentseerimisega nimetatud alustel kujunevate kaubagruppide (ühest materjalist mööbel, nahktaldadega jalanõud, alumiiniumist majapidamistarbed, telluloidist galanteriikaubad — kammid) ulatuses. Selles mõttes on käibemaksumäärade diferentseerimisega käesoleval ajal juba mõneti liiale mindud, näiteks kasvõi eespool toodud paber- ja alumiiniumtoodete puhul.

Tegelikult muudab niisugune praktika igapäevase majanduselu keerukaks. Antud kaubagrupi jaoks puudub ühtne kriteerium käibemaksumäärade valikul. Üksikute kaubagruppide piires, järelikult ka kogu kaupade massi ulatuses kaotab hinnakujundamine objektiivse aluse. Teoreetiliselt aga tähendab see, et ühe ja sama kaubagrupi piires pole kaupade hinnad väärtuse suhtes ühel tasemel.

Eeltoodut silmas pidades on vajalik üksikute kaubagruppide ulatuses ettevõtte-rentaabluse ühtlustamine tööstuslike hulgi- ja jaehindade ühtlustamise kaudu, mis omakorda loob eeldused kaupade hindade väärtusele lähendamiseks.

Ettevõtte-hulgihindade korrastamine jaehindade reguleerimise kaudu osutub paratamatuks ka niisuguste kaupade puhul, mille hindades nende madala taseme tõttuei sisaldu puhastulu realiseerimise teist vormi — käibemaksu.

Pakutud lahenduse illustreerimiseks esitame tualett-kammide hinnad (vt. tabel 2). Tabelis on käsitletud kamme, mille praegused hinnad kehtivad Eesti NSV ulatuses. Et tualett-kamme valmistab Eesti NSV-s ainult üks ettevõte, siis on selle omahind ka ühiskondlik omahind.

Tabel 2

Ettevõtte-hulgihindade suhteline majanduslik ühtlustamine tööstuslike hulgihindade ja jaehindade korrigeerimisega *

Toode ja artikkel	Kaubanduslik omahind 1959. a.	Ettevõtte-rentaabilus (%)	Käibemaks (%)	Tööstuslik hulgihind (rbl.)	
				uus	endine
1. Tualett-kamm 18/1	1938,34	40	59	6618,29	5289
2. „ 18/2	1518,34	40	59	5184,23	4797
3. „ 18/3	1311	40	59	4476,24	4387
4. „ 18/4	1275,36	40	59	4354,36	4551
5. „ 18/5	1397,82	40	59	4772,43	4428
6. „ 18/6	922,05	40	59	3148,19	3321
7. „ 18/8	2975,69	40	59	10605,25	6273
8. „ 18/10	1702,38	40	59	5813,00	3690
9. „ 18/15	1181,77	40	59	4035,12	2706
10. „ 18/20	597,07	40	59	2038,31	2132
11. „ 18/21	658,20	40	59	2247,21	2378
12. „ 18/22	594,60	40	59	2030,14	2173
13. „ 18/23	877,97	40	59	2997,39	3690

* Kõik arvulised näitajad käivad tuhande ühiku kohta ja on toodud vanas vääringus. Omahind on võetud Tartu Kammivabriku raamatupidamise osakonna sellekohasest 1959. aasta kaustast. Uue tööstusliku hulgihinna on valinud autor.

Näeme, et tööstuslike hulgihindade korrigeerimise tulemusena on suhteliselt ühtlustunud nii ettevõtte-rentaabilus kui käibemaks. Niisuguse lahenduse vastu ei räägi praktiliselt ükski argument, kui mitte arvestada seda, et mõnede kaupade jaehinnad tõusevad. Tõepoolest, meie kalkulatsioonide järgi ületavad uued hinnad seniseid summaarselt. On ka üksikuid vastupidiseid näiteid, nagu artikkel 18/4: endine tööstuslik hulgihind 4551 rbl., uus 4354,36 rbl. Kehtivaid ettevõtte-hulgihindu tuleb reguleerida koos jaehindade üldise taseme alandamisega. Ka sel juhul pole hindade esmakordsel reguleerimisel, kui mõnede toodete jaehinnad on suhteliselt liiga madalad ja ettevõtte-hulgihind absoluutselt majanduslikult põhjendamatud, välistatud vajadus üksikute kaupade jaehindu tõsta. Kuid tarbijate huve rikutakse üksikjuhtudel siis vähem, kuna tervikuna tuleb niisugune reguleerimine neile majanduslikult igati kasuks.

Kokkuvõttes võime öelda, et hindade üldine reguleerimine võimaldab luua olukorra, kus, esiteks, elanikkonna tarvete rahul-

damist ei häiri enam väärtusseaduse ekvivalentse vahetuse rikku-
mise tagajärjed, sest ettevõtetal on nüüd enam-vähem ühesugune
materiaalne huvi toota kõike sortimendis olevat. Teiseks on
sotsialistliku ettevõtte puhastulu ja käibemaksu mitteantagonist-
lik vastuolu leidnud hea lahenduse, mis soodustab ühiskondliku
tootmise arengut ühiskonna tarvete täielikuma rahuldamise huvi-
des. Kolmandaks on loodud eeldused hindade lähendamiseks
väärtusele.

Kehtivate jae- ja tööstuslike hulgihindade reguleerimisel
kaubagruppide järgi satume aga ühele formaalsele takistusele,
nimelt vastuolule tsentraliseeritult ja detsentraliseeritult kehtes-
tatud hindade vahel.

Teatavasti laiendasid NSVL Ministrite Nõukogu määrused
nr. 225 (2. märtsist 1957. a.) ja nr. 583 (30. maist 1958. a.)
suuresti vabariikide õigusi hindade kehtestamise alal. Neil on
õigus määrata hindu kaupadele, mis moodustavad umbes 45%
üldisest kaubakäibest.⁷ Niisuguste kaupade hulka, mille hinnad
varem kinnitati tsentraliseeritult, nüüd aga saab seda teha
detsentraliseeritult, kuuluvad õmblustooded, galanterii- ja maja-
pidamistarbed, mööbel, kõik rahvusliku sortimendi kaubad ja rida
teisi. Tsentraliseeritud korras, nagu varemgi, kehtestatakse hindu
tööstuslikele laiatarbekaupadele, samuti tähtsamatele toidukaupa-
dele, nagu kangad, jalanõud, trikooesemed, leib, sai jt.

Kuid vabariikide õiguste laiendamine kõnealuses lõigus ei
täienda, et antud kaubagruppide varem tsentraliseeritult kinni-
tatud hinnad on automaatselt kehtivuse kaotanud ning vabariik-
likud hinnad kehtivad juba täielikult. Kõik varem tsentraliseeri-
tult kujundatud hinnad kehtivad edasi. Eesti NSV-s näiteks on
seni õmblustoodete osas valdavalt kasutusel tsentraliseeritud
hinnad. Hindade detsentraliseeritud korras kinnitamine 45%
ulatuses kaubakäibest on paljus veel potentsiaalne. Vabariikide
laiendatud õigused realiseeruvad eelkõige uutele selleliigilistele
kaupadele hindade kinnitamisega.

Seni kui kogu antud kaubagrupi sortiment pole asendunud
uuega, kehtivad kahesuguse — üleliidulise ja kohaliku mastaa-
biga hinnad.

Hindade järk-järgult laienev detsentraliseeritud kinnitamine
muudab päevakorras üha aktuaalsemaks kehtivate jaehindade üht-
suse säilitamise. Enesestmõistetavalt peavad üheliigiliste, sama
praktilise otstarbega kaupade jaehinnad olema kogu Nõukogude
Liidu ulatuses enam-vähem ühtlased. Vastasel korral võib juhtu-
da, et vabariikidevaheliste hangete tulemusena satuvad ühe-
sugused kaubad müügile erinevate hindadega. See häirib ka töö
järgi jaotamise majandusseaduse toimet. Tekib majanduslikult
soodne pind spekulatsiooniks.

⁷ Vt. Экономика советской торговли, Госполитиздат, 1959, lk. 421.

Teatud tingimustes ja piirides on hindade kõikumine (s. o. ühel ja samal kaubal mitme erineva hinna olemasolu Nõukogude Liidu ulatuses) võimalik. Nendeks tingimusteks on: 1) väga mitmesuguste tootmisolude esinemine, 2) suurem ühiskondlik nõudmine antud etapil, ja sellest tingituna ka kõige halvemate tootmisolude kasutamine, 3) nõue, et erinevate hindadega kaubad realiseeritaks nende tootmise kohas. Ühe ja sama toote hindades võib erinevust olla ainult nii palju, et see ei soodusta spekulatsiooni. Tähendab, kõikumus on majanduslikult lubatud antud toote ühest rajoonist teise transportimise kulude võrra.

Kehtivate jaehindade ühtsust kogu Nõukogude Liidu ulatuses aitab olulise tegurina säilitada see, et uutele toodetele detsentraliseeritud korras hindade kinnitamisel võetakse aluseks maksivad, varem tsentraliseeritult kehtestatud jaehinnad.⁸ Ka siis, kui korrigeerimine hõlmab vabariigi mastaape, vabariiklikult kehtestatud hindu, tuleks antud grupi kaupade osas lähtuda varem tsentraliseeritult kehtestatud jaehindadest. Kuid siin see häda seisabki.

Kõigepealt tuleb selgeks teha, kas tsentraliseeritult kinnitatud hinnad on majanduslikult põhjendatud või mitte, s. t. kas nendes sisaldub omahinna suhtes ühtlasel määral puhastulu. Püüame selles veenduda näite varal. Üksiku ettevõtte omahinna põhjal ei tohi otsustada hindade absoluutset majanduslikku põhjendatust, küll aga suhtelist põhjendatust. Järgnevas tabelis (vt. tabel 3) vaatame mõningate tsentraliseeritult kehtestatud hindade suhtelist majanduslikku põhjendatust Tartu Kammivabriku omahinna seisukohalt.

Tabel 3

Mõningate tsentraliseeritult kehtestatud kammihindade majanduslik põhjendatus
Tartu Kammivabrikus 1959. aastal*

Artikkel	Kaubanduslik omahind (rbl.)	Ettevõtte hulgi-hind** (rbl.)	Ettevõtte rentaablus (%)	Tööstuslik hulgi-hind** (rbl.)	Rahvamajanduslik rentaablus (%)	Toodangu hulk (tuh. tk.)***
1. 461	492,01	739,64	50,33	1804	266,65	2631,1
2. 462	457,01	672,40	47,13	1640	258,85	3215,9
3. 465	948,62	1159,89	22,27	2829	198,22	2209,3
4. 428	565,30	1159,89	105,18	2829	400,44	761,8
5. 429	404,39	672,40	66,27	1640	305,54	905,8
6. 432	329,63	336,20	1,09	820	148,76	623,9

* Andmed on võetud Tartu Kammivabriku raamatupidamise osakonna 1959. aasta omahinnakaustast.

** Tööstusliku ja ettevõtte hulgihinna leidmisel on tuginetud tabelis toodud artiklite I sordi jaehinnale miinus linna kaubanduslik mahahindlus 18% ja

⁸ Vt. Л. Скворцов. Некоторые задачи регулирования розничных цен. «Вопросы экономики» 1957, № 4, lk. 115.

ettevõtte hulgihinna puhul miinus käibemaks 59% tööstuslikust hulgihinnast. Et ettevõtte realiseerib toodangut ka maa kaubandusliku mahahindlusega ja mõningal määral II sordina, siis kujuneb tegelik rentaablus tabelis toodust väiksemaks.

*** Andmed on võetud Kammivabriku plaaniosakonna 1959. aasta plaani täitmise aruannete kaustast.

Nagu näeme, on tabelis toodud kammihinnad nii ettevõtte kui rahvamajanduslikult seisukohalt suhteliselt põhjendamatud.

Toodangu hulk mõjustab omahinda antud ettevõttes. Mida rohkem toodetakse, seda väiksem on omahind, ja vastupidi. Praegusel juhul aga näeme, et toodangu hulk on rentaabluks pöördproportsionaalne (vt. artiklid 461, 462, 465). Seega on meil täielik alus, isegi abstrahheerimata toodangu hulka kui üht rentaablust mõjustavat tegurit, väita, et kammide tsentraliseeritud hinnad on suhteliselt majanduslikult põhjendamatud nii individuaalse kui ühiskondliku omahinna suhtes.

Et see nii on, siis tekib vabariiklikul hinnakinnitajal iga uue hinna kehtestamisel, samuti kehtivate hindade reguleerimisel küsimus, millisest tsentraliseeritult kehtestatud jaehinnast lähtuda. Lahendamine on seda raskem, mida rohkem kõigub rentaablus ühe ja sama kaubagrupi piires.

Kui arvestada, et tsentraliseeritult kehtestatud hinnad, mis edaspidi alluvad detsentraliseerimisele, nagunii kaovad, siis võib kõne alla tulla viimaste mittekorrigeerimine. Kuid momendi olukorrast väljapääsemiseks peavad üleliidulised organid kohalikke abistama hindade valikust ja kooskõlastamisest informatsiooni andmisega.

Tsentraliseeritud korras kehtestatud vanade hindade kiiremaks väljalülitamiseks majanduslikult praktikast on otstarbekohane nendesse viia suurem käibemaks kui kohalikesse hindadesse. Ettevõtted hakkavad materiaalselt rohkem huvituma kohalike hindadega kaupade tootmisest. See soodustab uute kaupade juurdumist ning vastab täielikult aja nõuetele. Praegune praktika kahjuks stimuleerib mõnel juhul vastupidist.

* *

*

Eespool soovitatud abinõude rakendamine võib luua ideaalse olukorra; kaupade hinnad on igati majanduslikult põhjendatud. See omakorda eeldab muudel normaalsetel tingimustel tootmise struktuuri vastavust nõudmise struktuuriga. Kahjuks ei püsi selline ideaalne olukord kaua.

Sotsialistlikus ühiskonnas toimib tootmisvahendite ühiskondliku omandi tõttu tööviljakuse pideva kasvu majandusseadus. Püsivalt langeb ühiskonnas toodetavate kaupade väärtus. Tööviljakuse kasv ja sellest sõltuvalt kaupade väärtuse alanemine üksikutēs tööstusharudes, ettevõtetes, üksikute toodete osas pole

alati proportsionaalne ühiskondliku, s. o. ühiskonnas toimuva keskmise tööviljakuse kasvu ja kaupade väärtuse langemisega. Põhjusti on mitu. Kõige tähtsam neist on seotud tehnilise progressi erineva tempoga ühes või teises ettevõttes või tööstus-
harus.

Niisiis, ühiskonnas toodetavate kaupade väärtus aja jooksul muutub ja tavaliselt alanemise suunas, kuid seejuures väga erineval määral. Kui kaupade kogumassi väärtus alaneb, moodustades keskmise suuruse, langeb ühe osa kaupade väärtus kiirusega üle keskmise, kuna teise osa kaupade väärtus langeb kiirusega alla keskmise määra. Teisiti öeldult sõltub üksikute kaupade ja kaubagruppide väärtuse alanemise kiirus tööviljakuse kasvust nende tootmisel.

Kauba väärtuse alanemine peegeldub tema omahinna langemises. Et üksikute kaupade väärtus kahaneb erineval määral, siis muutub erinevalt ka nende omahind. Kaupade väärtuse ebaühtlane muutumine (alanemine) on üheks omahindade ebaühtlase alanemise põhjuseks.

Kuid on ka võimalik omahindade alanemine erinevas proportsioonis, ehkki kaupade väärtused alanevad suhteliselt ühtlasel määral. Teiste sõnadega, omahinna alanemine ei lange alati kokku ühiskondlike tootmiskulude alanemisega. See seletub asjaoluga, et omahinna alanemine sõltub mitte ainult ühiskondliku töö kokkuhoidmise ulatusest, vaid ka tema jaotamisest ja kasutamisest: kui suur osa ettevõtte poolt saavutatud ühiskondliku töö kokkuhoiust kasutatakse rahapalga tõstmiseks ja kui suur osa läheb sotsialistliku akumulatsiooni ning ühishondliku tarbimise fondi laiendamiseks ning kaupade hindade alandamiseks.⁹

Tööviljakuse kasvu tulemusena saavutatud kokkuhoidu kasutatakse palga tõstmiseks, akumulatsiooniks ja ühiskondlikuks tarbimiseks erineval ajal ja erinevas kohas erinevas suhtes sõltuvalt konkreetsetest majanduspoliitilistest ülesannetest. Selle tõttu osutub mõnel juhul paratamatuks kaupade omahinna alanemine erinevas proportsioonis, hoolimata nende väärtuse suhteliselt ühtlasest alanemisest.

Et üksikute kaupade ühiskondlikud kaubanduslikud omahinnad muutuvad eaproportsionaalselt, siis on selge, miks antud momendil plaanilises korras kehtestatud majanduslikult põhjendatud ettevõtte-hulgihinnad kujunevad teatud perioodi möödumisel majanduslikult põhjendamatuteks ettevõtte-hulgihindadeks. Ja jälle seisab aktuaalsena päevakorras majanduslikult põhjendatud hulgihindade taastamise ülesanne. Sedapuhku piirdub ülesanne küll suhteliselt majanduslikult põhjendamatute ettevõtte-hulgihindade likvideerimisega, sest absoluutselt majan-

⁹ Vt. III. Я. Турецкий, Очерки планового ценообразования в СССР, Москва 1959, lk. 35.

duslikult põhjendamatu ettevõtte-hulgihindade olemasolu pole enam tõenäoline.

Kehtivad ettevõtte-hulgihinnad võivad muutuda absoluutselt majanduslikult põhjendamatuks individuaalse ja ühiskondliku omahinna tõusu tulemusena. Viimane saab reaalseks ainult erandlike asjaolude tõttu, nagu töövõime langus, tooraine vääruse ja vastavalt sellele hindade tõus, palga järsk kasv mõnes tööstusharus või mõne toote valmistamise kontsentreerumine halvimate tootmistingimustesse. Tootmise normaalne, plaanipärane areng sotsialistlikus ühiskonnas harilikult välistab sellised erandlikkused. Küll võib absoluutselt majanduslikult põhjendamatu ettevõtte-hulgihind olla korrigeerimisvahelisel perioodil tootmisse juurutatud kaupadel; neile kehtestati hinnad plaanilise kalkulaatiivse omahinna alusel, uusi püsivaid hindu veel pole.*

Et kaupade omahinnad tavaliselt alanevad, seda kinnitagu näited Tartu Kammivabrikust (vt. tabel 4).

Tabel 4**

Mõningate tualettkammide omahinna dünaamika aastatel 1957—1960

Artikkel	1957	1958	1959	1960	1960. aasta omahind võrrelduna 1957. a. omahinnaga (%)
	(r u b l a d e s)				
1. 18/1	2024,07	1962,36	1938,34	1931,60	95,43
2. 18/2	1515,81	1520,68	1518,34	1519,90	100,26
3. 18/3	1371,60	1357	1311	1312,70	95,70
4. 18/4	1412,54	1275,20	1275,36	1276,93	90,39
5. 18/5	1399,10	1392,54	1397,82	1390,70	99,39
6. 18/6	1149,60	936,28	922,05	916,80	79,74
7. 18/8	3151,18	3112,93	3105,93	3097,60	98,29
8. 18/10	1702,90	1665,49	1702,38	1695,37	99,55
9. 18/15	1146,75	1187,97	1181,77	1075,50	93,78
10. 18/20	752,30	580,35	597,07	593,90	78,94
11. 18/21	730,38	599,44	658,20	655,60	89,76
12. 18/22	—	586,71	594,60	591,70	100,85
13. 18/23	—	—	877,97	874,89	99,64

** Arvutused on tehtud Tartu Kammivabriku raamatupidamise osakonna 1957.—1960. aastate omahinnakaustade andmete alusel.

Kui võtta 1957. a. omahinnad baasiliseks (100%), siis näeme üksikute kammiartiklite omahinna muutumises üsna olulisi erinevusi, kuid enamikus on nad siiski alanenud. Kaheteistkümne artikli seast on minimaalselt tõusnud ainult kahe artikli omahind (18/2 ja 18/22).

* Autor eeldab, et uudistoodangule kehtestatakse ajutised hinnad.

Kuid olgu nii või teisiti. Fakt on see, et kaupade omahinnad on muutunud erineval määral ja majanduslikult põhjendatud ettevõtte-hulgihindade püsivuse tagamiseks on tarvis hindu aegajalt korrigeerida, omahinnaga kooskõlla viia. Näidistame majanduslikult põhjendamatute ettevõtte-hulgihindade muutmise majanduslikult põhjendatuteks järgmise tabeliga (vt. tabel 5).

Tabel 5*

Tualett-kammide ettevõtte-rentaabluse dünaamika aastatel 1957—1960 ühtse kalkuleeritud ettevõtte-hulgihinnaga (%-des)

Artikkel	1957	1958	1959	1960
1. 18/1	20	23,77	25,30	25,74
2. 18/2	20	19,61	19,79	19,67
3. 18/3	20	21,29	25,54	25,38
4. 18/4	20	32,92	32,90	32,74
5. 18/5	20	20,56	20,10	20,72
6. 18/6	20	47,34	49,61	50,47
7. 18/8	20	21,47	21,74	22,07
8. 18/10	20	22,69	20,03	20,53
9. 18/15	20	15,83	16,44	27,94
10. 18/20	20	55,55	51,19	52,00
11. 18/21	20	46,21	33,15	33,68
12. 18/22	—	20,00	18,40	18,98

* Tabeli koostamisel on lähtutud Tartu Kammivabriku raamatupidamise osakonna 1957.—1960. a. omahinnakaustade andmetest omahinna kohta ja tinglikult valitud ettevõtte-hulgihindadest, mis tagasid 1957. a. omahinna baasil kõigi toodete osas 20%-lise ettevõtte-rentaabluse.

Ühiskondliku töövõime pideva kasvu tõttu langeb toodangu omahind rahvamajanduses tervikuna, tööstusharudes ja üksikutes ettevõtetes. Selle tulemusena tõuseb, kui hinnad on stabiilsed, ettevõtte ja tööstusharu rentaablus. Niisiis muutub ettevõtte hulgihindade kaudu realiseeritav puhastulu teatud aja möödumisel selliseks, mis ületab tööstusharu optimaalse kasumi. On rikutud proportsioonid lisaproducti jaotumises ettevõtte ja riigi tsentraliseeritud puhastulaks.

Niisugusel puhul ei innusta rentaablus ettevõtteid ja ametkondi maksimaalselt taotlema ühiskondliku töö kokkuvõidu ja toodangu omahinna edasist alandamist.

Järelikult on vaja ettevõtte-hulgihindade korrigeerimise käigus ühtlasi alandada nende üldist taset. Seda saab teha kahe teel: 1) jaehindade alandamisega ja 2) kehtivate käibemaksu-määrade tõstmisega.

Jaehindade alandamise poliitikat on meie partei ja valitsus järjekindlalt rakendanud ning rakendab ka edaspidi. Kuid paral-

leelselt on tarvis silmas pidada elanikkonna tarvete üha täielikumat rahuldamist ühiskondliku tarbimise fondi baasil. Üleminekul sotsialismilt kommunismile toimub tarvete täielikum rahuldamine «mitte ainult palga tõstmise teel, vaid ka ühiskondlike fondide kaudu»¹⁰.

Mille alusel tekib ja kasvab ühiskondliku tarbimise fond? Ta tekib ja kasvab hindade kaudu realiseeritava ühiskonna puhastulu massi, selle suurenemise baasil. See tähendab, et ennekõike peavad progresseeruvalt kasvama ühiskonna tulud, ühiskonna käsutuses olev rikkus ja alles siis on võimalik üle minna tarvete järgi jaotamisele. Nende tulude allikaks, mis laekuvad meie ühiskonna käsutusse «riiklikelt ettevõtetelt kasumi ja käibemaksu näol, on pidevalt laienev tootmine, tööviljakuse kasv, toodangu omahinna alandamine ja majandisisesse akumulatsiooni suuremine»¹¹.

Puhastulu suurenemise allikaid on niisiis kaks. Tootmise pideva laienemisega kaasnev kaupade kogumassi kasv annab ühiskonna käsutusse järjest rohkem puhastulu. See on ja jääb ka edaspidi puhastulu massi progresseeruva kasvu tagatiseks. On veel teine tagatis. Ühiskonna käsutusse laekuvat puhastulu on võimalik suurendada tööviljakuse tõstmise ja selle tulemusena toodangu omahinna alandamise teel, millega kaasneb rentaabluse kasv kogu ühiskonnas. See osutub võimalikuks seda suuremal määral, mida rohkem ennetab ühiskondliku tööviljakuse kasv palga kasvu. NLKP programmis on öeldud, et «tarvis on igati ... taotleda ... omahinna alanemist ja tootmise rentaabluse suuremist»¹².

Kaupade hindade ja väärtuste summa vastastikuse võrdsuse põhimõtet rikkumata, reaalsel palga püsiva, kuigi veidi aeglustunud tõusu tingimustes ja tulemusena kasvab ühiskonna puhastulu mass suhteliselt kiiremini kui ühiskonnas toodetavate kaupade kogumass. Reaalseks muutub see siis, kui kaupade jaehinnad langevad suhteliselt aeglasemalt nende omahindadest. Et sel teel täiendavalt saadud puhastulu on vaja suunata ühiskondliku tarbimise fondi, siis muutub paratamatuks ka ettevõtte-hulgihindade üldine alandamine.

Eeltoodust järeldub, et ettevõtte-hulgihindade üldise taseme alandamiseks peab peale jaehindade alandamise teatud määral tõstma käibemaksu määrade üldist taset. Need kaks varianti tuleb alati optimaalselt ühendada. NSV Liidus on seda viimastel aasta-

¹⁰ N. S. Hruštšov, NSV Liidu rahvamajanduse arendamise kontrollarvud aastaiks 1959—1965, Tallinn 1959, lk. 47.

¹¹ N. S. Hruštšov, Töelistelt ja teenistujatelt võetavate maksude kaotamisest ning muudest nõukogude rahva heaolu tõstmise abinõudest. NSV Liidu Ülemnõukogu viienda istungjärgu materjale, Tallinn 1960, lk. 27.

¹² Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, Tallinn 1961, lk. 83.

tel tehtud. Nii näiteks tõstis NSVL Rahandusministeerium 1961. aastaks Tartu Kammivabriku kammide käibemaksumäära 59% -lt 61% -ni. 1. märtsil 1960. aastal alandati mõnede rahvatarbe-kaupade, sealhulgas ka kammide riiklikke jaehindu, viimaseid keskmiselt 5% ulatuses.¹³

Kahjuks ei saa praeguse praktikaga kõnealuses lõigus alati rahule jääda. Tabelist 6 näeme, kuidas alandati 1. märtsil 1960. aastal kammihindu ja millised tagajärjed kaasnesid. Enne kõikus 13 tualettkammi ettevõtte-rentaablus +72,31% -st kuni -17,19% -ni (vahe 89,5%). Kolm toodet andsid kahjumit. Järelikult olid kehtivad ettevõtte-hulgihinnad osalt absoluutselt, osalt suhteliselt majanduslikult põhjendamatud.

Tabel 6

Tartu Kammivabriku mõnede tualettkammide toodete rentaablus enne ja peale jaehindade alandamist 1. märtsil 1960. aastal

Artikkel	1959. a. omahind (rbl.)	Ettevõtte hulgihind		Ettevõtte rentaablus			
		enne 1. III 60 (rbl.)	pärast 1. III 60 (rbl.)	(rbl.)	(%)	(rbl.)	(%)
1. 18/1	1938,34	2168,49	2118,06	230,15	11,87	179,72	9,27
2. 18/2	1518,34	1966,77	1865,91	448,43	29,53	347,57	22,89
3. 18/3	1311	1798,67	1731,43	487,65	37,19	420,43	32,06
4. 18/4	1275,36	1865,91	1781,86	590,55	46,30	506,50	39,71
5. 18/5	1397,82	1815,48	1731,43	417,66	29,87	333,61	23,86
6. 18/6	922,05	1361,61	1294,37	439,56	47,67	372,32	40,37
7. 18/8	3105,93	2571,93	2437,45	-534	-17,19	-668,48	-21,52
8. 18/10	1702,38	1512,90	1445,66	-189,48	-11,13	-256,72	-15,08
9. 18/15	1181,77	1109,46	1059,03	-72,31	-6,11	-122,74	-10,38
10. 18/20	597,07	874,12	823,69	277,05	46,40	226,62	37,95
11. 18/21	658,20	974,98	924,55	316,78	48,12	266,35	40,46
12. 18/22	594,60	890,93	840,50	296,33	49,83	245,90	41,35
13. 18/23	877,97	1512,90	1445,66	634,93	72,31	567,69	64,65

Pärast hindade alandamist ulatus 13 tualettkammi ettevõtte-rentaablus +64,65% -lt kuni -21,52% -ni (kõikumine 86,17%). Seega rentaabluse diapason praktiliselt ei vähenenud. Kolm senist kahjumiga toodet andsid pärast jaehindade alandamist veel rohkem kahjumit. Antud juhul süvenes ettevõtte-hulgihindade absoluutne majanduslik põhjendamatus, suhtelise majandusliku põhjendamatusse likvideerimisest rääkimata.

Mõningate laiatarbekaupade jaehindade üldise taseme alandamine 1. märtsil 1960. aastal ei soodustanud majanduslikult põhjendatud hindade loomist, vaid vastupidi, suurendas majanduslikku põhjendamatus. Kui on tegemist jaehindade alandamisega teatud protsendi ulatuses, mitte aga korrigeerimisega,

¹³ Vt. «Rahva Häääl» nr. 51 (5243), 1. märts 1960. a.

siis pole võimalik kohe likvideerida absoluutselt majanduslikult põhjendamatuid ettevõtte-hulgihindu. Küll aga saab vältida absoluutselt majanduslikult põhjendamatute ettevõtte-hulgihindade majandusliku põhjendamatuse süvenemist. See eeldab, et ühtse käibemaksumäära puhul niisuguste toodete kehtivaid jae-hindu ei alandata. Samuti võimaldub vähendada kehtivate ette-võtte-hulgihindade suhtelist majanduslikku põhjendamatust või ettevõtte-hulgihindu isegi ühtlustada, sõltuvalt hindade alanda-mise üldisest ulatusest. Sel teel on võimalik ka absoluutselt majanduslikult põhjendamatute ettevõtte-hulgihindade kaota-mine, kui alaneb omahind ja aastate jooksul nende hindu ei alandata.

See aga tähendab, et jae hindu tuleb alandada diferentseeritult, sõltuvalt ühe või teise toote omahinnast.

Kui analüüsida 1. märtsil 1960. aastal teostatud hindade sealhulgas kammihindade alandamist (vt. tabel 7), siis näeme, et polegi toimitud šablooniliselt, kõikide toodete puhul 5 protsendi ulatuses, vaid peaaegu iga toote hinda on alandatud erineval määral, diferentseeritult. Kahjuks pole aga see alandamine antud juhul kooskõlas tegeliku elu vajadustega diferentseerida vastavalt ühe või teise toote omahinnale.

Tabel 7

Mõningate kammide jae hindade alandamine 1. märtsil 1960. aastal *

Artikkel	Jae hind ühikule enne 1. III 60. (rbl.)	Jae hind ühikule pärast 1. III 60. (rbl.)	Uue jae hinna suhe vanasse jae-hinnasse (%)
1. 18/1	6,45	6,30	97,67
2. 18/2	5,85	5,55	94,87
3. 18/3	5,35	5,15	96,26
4. 18/4	5,55	5,30	95,49
5. 18/5	5,40	5,15	95,37
6. 18/6	4,05	3,85	95,06
7. 18/8	7,65	7,25	94,77
8. 18/10	4,50	4,30	95,55
9. 18/15	3,30	3,15	95,45
10. 18/20	2,60	2,45	94,23
11. 18/21	2,90	2,75	94,82
12. 18/22	2,65	2,50	94,33
13. 18/23	4,50	4,30	95,55

* Arvulised näitajad on toodud vanas vääringus.

Kui kehtivad hinnad on juba kord korrigeeritud ja absoluutselt majanduslikult põhjendamatuid ettevõtte-hulgihindu hari-likult ei esine, on ikkagi vaja jae hindade üldise taseme alanda-mise käigus ühtlustada hindu. See eeldab teadlikku diferentseeritud lähenemist küsimusele. Just selles mõttes on NLKP

programmis öeldud, et «tuleb pidevalt parandada hindade süsteemi, viia see vastavusse kommunistliku ülesehitustöö ülesannetega, tehnilise progressiga, tootmise ja tarbimise kasvuga, tootmiskulude vähenemisega. Hinnad peavad ... tagama igale normaalselt töötavale ettevõttele teatava kasumi»¹⁴.

Nagu eelnevalt nägime, alanevad sotsialistlikus ühiskonnas kauba väärtus ja tema üks osa — omahind — pidevalt. See toob kaasa ka muutused kauba väärtuse rahalises väljenduses — hinnas. Jae- ja ettevõtte-hulgihindade perioodilise alandamise ja ühtlustamisega (korregeerimisega) on tagatud hindade liikuvuse põhimõtte järgimine sotsialistlikus ühiskonnas.

Paralleelselt hindade liikuvusega on sotsialistlikus majanduses väga oluline ka nende stabiilsus (muutumatus teatud perioodil). Vajalik on see selleks, et ellu viia tootjate materiaalse huvi põhimõtet ja luua tarbijaile kindlus kaupade ostmisel.

Sotsialistlikus ühiskonnas asub omahinna alandamise eest peetava võitluse keskpunkt ettevõtetes. See võitlus on seotud nende materiaalse huviga vastavate fondide kaudu. Mida suurem on ettevõtte rentaablus, seda rohkem laekub summasid vastavatesse materiaalse ergutamise fondidesse. Kui aga ettevõtte-hulgihindades puudub stabiilsus, s. t. nad muutuvad automaatselt või liiga sageli vastavalt muutustele omahinnas, siis kahaneb kollektiivi materiaalne huvi rentaabluse suurendamise vastu. See toob kahju kogu ühiskonnale.

Teiselt poolt, kui antud ettevõtte rentaablus ületab ettevõtte ja tööstusharu optimaalse rentaabluse, siis ei innusta see kollektiivi ühiskonna puhastulu maksimaalselt suurendama. Seepärast on tarvis sotsialistliku tootmise kiire arendamise hüvides optimaalselt ühendada hindade stabiilsuse ja liikuvuse põhimõte.

О КОРРЕКТИРОВАНИИ И СНИЖЕНИИ УРОВНЯ ЦЕН

Х. Мерса

Кафедра политической экономии

Резюме

В статье автор рассматривает вопросы корректирования и снижения уровня цен на потребительские товары. Автор критикует имеющиеся недостатки в ценообразовании, следствием которых является излишняя пестрота рентабельности по разным товарам и различная материальная заинтересованность предприятий в их выпуске.

¹⁴ Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei programm, Tallinn 1961, lk. 83.

При анализе недостатков ценообразования автор считает, что у нас имеются абсолютно и относительно экономически необоснованные оптовые цены предприятий. Оптовые цены первого вида, как правило, всегда ниже себестоимости товара, что приводит к убыткам, оптовые цены другого вида дают предприятию различную прибыль по отдельным видам товаров.

Экономически целесообразно исключить излишнюю пестроту рентабельности посредством корректирования розничных цен, уровень которых должен обеспечить предприятиям примерно одинаковую норму чистого дохода. Ввиду постоянного изменения себестоимости продукции, которая по различным продуктам изменяется в относительно разных размерах, постоянно возникает вновь объективная необходимость корректирования розничных цен. Это целесообразно осуществлять путем периодического и дифференцированного понижения розничных цен.

Но путь снижения розничных цен для исключения пестроты рентабельности не всегда приемлем. Так, при нехватке данных товаров и невозможности покрытия потребительского спроса его нельзя использовать даже при снимающейся себестоимости.

Другим методом, действующим в сторону уменьшения пестроты рентабельности, является выравнивание уровня оптовых цен предприятий путем дифференцирования ставок налога с оборота. Но неправильно было бы признавать этот путь универсальным, особенно в пределах одной товарной группы (например, мебель из одного материала, канцелярские и письменные принадлежности из бумаги, галантерейные товары из целлюлоида и т. д.).

Практически необходимо сочетать оба пути выравнивания уровня рентабельности по разным товарам, делая упор на том или ином в зависимости от конкретных экономических условий и практической целесообразности.

ÜBER DIE BERICHTIGUNG UND HERABSETZUNG DES PREISSTANDES

H. Metsa

Zusammenfassung

Eine Analyse der Mängel in der Preisgestaltung hat den Verfasser zur Einsicht gebracht, daß die Engrospreise in den Unternehmen sowohl in absoluter wie auch in relativer Hinsicht ökonomisch unbegründet sind. Die Engrospreise erster Art sind niedriger als der Selbstkostenpreis und verursachen dem Unternehmen Verluste; die zweitgenannten Engrospreise bedingen den Unternehmen hinsichtlich einzelner Erzeugnisse eine verschiedene Rentabilität.

Wirtschaftlich wäre es zweckmäßig, durch die Berichtigung der Detailpreise die Buntheit der Rentabilität abzuschaffen. Durch ständige und unregelmäßige Veränderung des Selbstkostenpreises einzelner Erzeugnisse entsteht zeitweilig eine objektive Notwendigkeit zur Berichtigung der Detailpreise. Zu diesem Zweck sollte man eine differenzierte Herabsetzung der Detailpreise durchführen. Dies ist jedoch nicht immer möglich — z.B. bei defiziten Waren.

Eine andere Möglichkeit zur Abschaffung der Buntheit in der Rentabilität bietet sich durch die Ausglei chung der Engrospreise mit Hilfe differenzierter Umsatzkostennormen.

Doch auch diese Möglichkeit läßt sich nicht immer gebrauchen, besonders nicht im Bereich einer Warengruppe (z.B. bei Möbel aus gleichem Material, Galanteriewaren aus Zelluloid u. a.).

Praktisch ist es nötig, im Unternehmen die Möglichkeiten zur Ausglei chung der Rentabilität zu vereinigen und entweder die eine oder die andere zu gebrauchen, die im gegebenen Fall den konkreten wirtschaftlichen Bedingungen und dem praktischen Zweck entspricht.